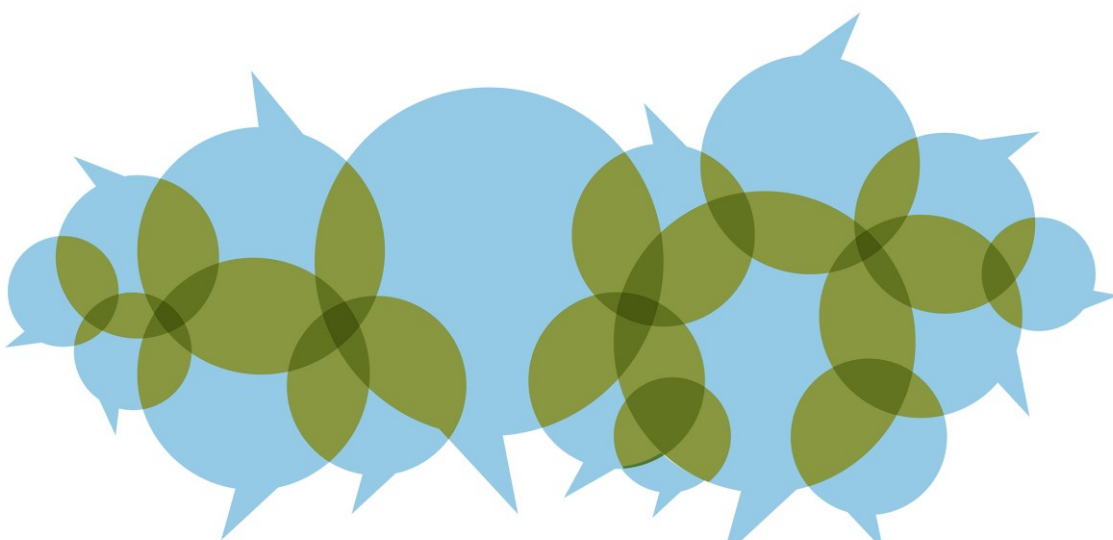

SKUPAJ za SKUPNO

ljudske zahteve kontra predvolilnim obljubam

Več kot pet let se v ožjih lokalnih skupnostih - v Novi vasi, na Studencih, v Radvanju in na Pobrežju, na Taboru, v Magdaleni, skupaj Center in Ivan Cankar, v Koroških vratih, v Pekrah in Kamnici, od nedavnega tudi na Teznem, redno srečujejo sosodje, ki na zborih samoorganiziranih četrtnih in krajevnih skupnosti (SČKS) razpravljajo o svoji bivanjski sredini – kakšne probleme zaznavajo in kako jih rešiti.

V oktobru smo v Iniciativi mestni zbor (IMZ), ki zbore sicer moderira, organizirali serijo javnih posvetov o tematikah, ki so se v preteklih petih letih delovanja zborov pogosto pojavljale na dnevnem redu, pa v tem času ni bilo zaznati premika na bolje. Občani smo s pomočjo strokovnjakov predebatirali problemska področja ter oblikovali zahteve za spremembe in izboljšave v delovanju MOM, ki jih pričakujemo od prihodnje županje ali župana. V zahtevah so zajeti nekateri aspekti lokalne samouprave, mestne uprave in proračuna, pa okolja in prostora, komunalne infrastrukture, prometa in delovanja javnih podjetij.

FINANCE IN DELOVANJE MESTNE UPRAVE

Naročanje storitev zunanjih izvajalcev

Občani ugotavljamo, da se stroški delovanja občinske uprave skozi leta nerazumno višajo in precej odstopajo od slovenskega povprečja, tudi povprečja mestnih občin. Ugotavljamo, da velik del dviga stroškov delovanja uprave nastaja, ker MOM naloge, ki naj bi jih opravljali usposobljeni strokovni kadri, zaposleni v upravi, naroča pri zunanjih izvajalcih. Takšno outsourcing zajema tako pripravo osnovne projektne dokumentacije kot pravna svetovanja in zastopanja na raznih področjih delovanja uprave. Prepričani smo o neracionalnosti takšnega početja.

Zahtevamo,

da župan takoj po nastopu funkcije opravi pregled nalog mestne uprave in njihovo izvedbo, identificira točke nerazumnega naročanja zunanjih izvajalcev ter usposobi mestno upravo za samostojno izvedbo večine svojih nalog.

Transparentnost porabe javnih sredstev

Občani ugotavljamo, da je poraba proračunskih sredstev pogosto netransparentna, zakonsko zapovedano objavljeni dokumenti pa so laičnemu uporabniku nerazumljivi. Javna razprava o najpomembnejših občinskih odlokih se ne izvaja, mestna uprava pa nima zasnovanih postopkov za odzivanje na predloge in komentarje javnosti.

Zahtevamo,

(1) da se v poslovniku Mestnega sveta Mestne občine Maribor (MS MOM) definira obvezna 30-dnevna javna razprava ob sprejemanju vsakega proračuna med prvim in drugim branjem. Določi naj se obvezna obravnava vsakega predloga ali komentarja občanov, ki v tem obdobju prispe. Obrazložitev, kako je vsak posamičen predlog ali komentar občana vsebinsko vplival na proračun, mora biti sestavni del proračuna.

(2) da se ob zakonsko obvezni objavi uradnega dokumenta, proračun MOM občanom predstavi tudi v poljudni, poenostavljeni in lažje razumljivi obliki. Predlagamo, da se uporabi sistem Open budgets, ki proračun predstavlja bolj vsebinsko logično kot računovodsko, grafično podprto z infografikami. Praksa, ki bi jo bilo vredno vzeti za vzor je iz hrvaške občine Sisak http://proracun.sisak.hr/moj_proracun.html

(3) Zahtevamo, da MOM že med izvedbo večjih projektov hkrati opravlja notranjo revizijo izvedenih postopkov.

Izboljšanje delovanja strokovnih služb mestne uprave

Občani ugotavljamo, da je delovanje posameznih občinskih uradov med seboj neusklajeno. Ne zgodi se redko, da dobimo od dveh uradov, ki delata na istem projektu, različne odgovore na isto vprašanje. Kaže, da je pretok informacij med uradi slab, da en urad ne ve, kaj počne drugi. V strokovnih službah manjka kader s kompetencami predvsem na področju priprave prijav za črpanje kohezijskih sredstev, kjer se MOM odreže zelo slabo.

Zahtevamo,

(1) da se reorganizira notranje delovanje mestne uprave tako, da se izboljša komunikacija med posameznimi uradi in službami.

Komuniciranje z občani

Občani ugotavljamo, da se, ko se z vprašanji in pobudami obrnemo na urade in službe mestne uprave, te ne odzivajo zadovoljivo in v več primerih ne zadostijo minimalnim standardom, ki jih zapoveduje Zakon o splošnem upravnem postopku. Odgovori ne dospejo v zakonsko zapovedanem roku, neredko sploh ni odgovora. Odgovori, ki dospejo, imajo večkrat le bežno zvezo z zastavljenim vprašanjem. Hkrati občani ugotavljamo, da je »krajevno običajen način« obveščanja krajanov o relevantnih dogodkih nezadosten, premalo proaktiven. Zgolj objava na nefunkcionalni spletni strani MOM, kjer funkcija iskanje zelo slabo deluje, še ne pomeni, da je informacija občanom primerno posredovana. Ne gre pričakovati, da bodo občani dnevno raziskovali stotine podstrani spletnega portala MOM.

Zahtevamo,

(1) dosledno izvajanje Zakona o splošnem upravnem postopku in hkrati, da MOM vzpostavi mailing listo in/ali kakšno drugo obliko neposrednega obveščanja občanov, na katero se lahko oseba prijavi, in tako neposredno prejema informacije, ki so zanj relevantne.

(2) da MOM vzpostavi dodatne informacijske točke na relevantnih avtobusnih postajah ali drugih točkah, ki jih pogosto uporabljajo občani ter tam objavlja informacije, pomembne za posamezne MČ in KS. Informacijske table naj vzpostavi tudi v glavnih trgovskih centrih.

LOKALNA SAMOUPRAVA

Transparentnost in racionalizacija delovanja mestnega sveta

Mestni svet MOM je v zadnjem mandatu deloval kaotično. Vrstile so se izredne in dopisne seje, včasih celo več sej naenkrat. Za razliko od redne seje so v obeh drugih omenjenih primerih roki za seznanjanje svetnikov z gradivom krajši, javne razprave ni. Oboje niža kakovost dela mestnega sveta. Onemogočena razprava med svetniki je še posebej sporna v primerih, ko se na izrednih sejah obravnavajo več deset milijonov evrov težki rebalansi proračuna. Dopisne seje pa so težavne ne le zaradi umanjkanja debate znotraj MS MOM, ampak tudi zato, ker jih ne more spremljati javnost. Problematična je še nedavna sprememba poslovnika MS MOM, ki onemogoča objavljanje posnetkov sej MS MOM. Kaos v delovanju MS MOM vnaša kaos v delovanje občinske uprave, delovanje mestnega sveta je od javnosti vse bolj odrezano.

Zahtevamo,

(1) da se v Poslovnik MS MOM doda zapis, ki bo uredil javno objavo slikovnih in zvočnih posnetkov sej MS MOM.

Konkretni tekst spremembe:

V 3. členu se drugi stavek spremeni tako, da se glasi:

Mestni svet zagotavlja javnost dela z obveščanjem javnosti o svojem delu, z navzočnostjo občanov in predstavnikov javnih občil na svojih sejah, z neposrednim prenosom sej preko spletne strani mestne občine, z objavo slikovnih posnetkov sej ter na druge načine v skladu s predpisi mestne občine.

V 64. členu se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

Slikovni in zvočni posnetek se neposredno predvaja na spletni strani mestne občine ali lokalni TV. Slikovni in zvočni posnetek je objavljen in javno dostopen na spletni strani MOM ali lokalni TV do datuma enega leta po koncu mandata MS, katerega seja se je snemala. Po tem datumu se posnetek strokovno odstrani.

Zahtevamo,

(2) da se v Poslovniku MS MOM spremenijo relevantni členi poslovnika na način, da bo onemogočeno izvajanje več sej hkrati in onemogočeno pričeti z naslednjo sejo, preden se prejšnja ne zaključi.

Konkretni tekst spremembe:

V 31. členu se prva dva stavka spremenita tako, da se glasita:

Župan lahko skliče izredno sejo sveta, preden je končana predhodno sklicana izredna seja, mestni svet pa nove izredne seje ne more začeti, dokler ne konča prejšnje izredne seje.

V 32.a členu se prvi stavek spremeni tako, da se glasi:

V izjemnih in nujnih primerih, ko ni mogoče sklicati izredne seje in bi lahko nastale škodljive posledice, lahko skliče župan dopisno sejo. Dopisne seje ni možno sklicati za obravnavo odloka v prvi obravnavi.

Javna razprava o proračunu

Šele na zadnji seji MS MOM je občina spremenila poslovnik mestnega sveta na način, da ta sedaj predvideva javno razpravo ob sprejetju najpomembnejšega dokumenta občine, proračuna. Žal pa se ta javna razprava »lahko« zgodi le, če so izpolnjeni dodatni pogoji. Postavljeni so tako nerealistično, da je očitno, da se pod takšnimi pogoji ta razprava nikoli ne bo izvedla.

Zahtevamo,

(1) da se v Poslovniku MS MOM spremenijo določila, ki urejajo javno razpravo ob sprejetju proračuna na način, da bo le ta obvezna ne glede na druge okoliščine.

Konkretni tekst spremembe:

29. člen se spremeni tako, da se glasi:

Gradivo mestnega sveta se objavi na spletnih straneh mestne občine.

Ob objavi predloga proračuna se pozove javnost, da v roku 30 dni na način, določen z objavo, sporoči morebitne pripombe in predloge.

Ob objavi predloga razvojnih načrtov in odlokov, ki so po naravi splošnega pomena, razen če zakon ali ta poslovnik ne določata drugačnega postopka, se lahko pozove javnost, da v roku 30 dni na način, določen z objavo, sporoči morebitne pripombe in predloge.

Javna razgrnitev prostorskih aktov se izvede v skladu z določili zakona, ki se nanaša na urejanje prostora.

Po končani obravnavi iz prvega ali drugega odstavka tega člena pripravi mestna uprava poročilo o sodelovanju javnosti s predstavitevjo vpliva pripomb in predlogov na vsebino gradiva. Poročilo o sodelovanju javnosti pri pripravi gradiva je sestavni del gradiva in se objavi na spletni strani mestne občine.

Gradivo zaupne narave se ne objavlja, način ravnanja s takšnim gradivom pa določa pravilnik, ki ga izda župan.

V 102. členu se spremeni drugi odstavek tako, da se glasi:

Istočasno s predložitvijo proračuna mestnemu svetu, župan le-tega posreduje svetom mestnih četrti in krajevnih skupnosti in ga objavi na spletni strani mestne občine s pozivom javnosti, da v roku 30 dni sporoči morebitne pripombe in predloge.

Javna obravnava sprememb Statuta MOM in Poslovnika MS MOM

V zadnjem mandatu in pol smo občani podali več predlogov za spremembo Statuta MOM in Poslovnika MS MOM, ki sta temeljna dokumenta za delovanje občine. Na predloge se mestne službe praviloma sploh niso odzvale, kaj šele, da bi bili predlogi obravnavali na MS MOM.

Zahtevamo,

(1) da statutarno pravna komisija ali druge pristojne službe prispele predloge, ki se nanašajo na spremembo Statuta MOM ali Poslovnika MS MOM, preuči in se do njih opredeli iz tehničnega stališča, to stališče pa se objavi na spletni strani MOM.

Participatorni proračun

Participatorni proračun je obravnavan kot kakovosten mehanizem vključevanja občanov v odločanje o javnih sredstvih. Kljub temu, da je MOM prva v Sloveniji pilotno izvedla participatorni proračun v eni izmed četrti, ga ne izvaja dosledno, mestna oblast pa svojih izrečenih zavez do občanov ne jemlje resno.

Zahtevamo,

(1) da se v Statut MOM vpiše obvezo izvajanja participatornega proračuna v celotnem območju MOM v obsegu najmanj 1 % proračuna, razdeljenega med MČ in KS glede na enačbo, ki jo je sprejela delovna skupina za participatorni proračun MOM v letu 2017.

Konkretni tekst spremembe:

105. člen se spremeni tako, da se doda četrti odstavek

(4) Župan predlog proračuna pripravi tako, da se del sredstev proračuna nameni financiranju projektov, ki jih neposredno predlagajo in izberejo občani. Če ni z drugim predpisom občine določeno drugače, se za financiranje teh projektov nameni sredstva v višini, ki ne sme biti nižja od 1 odstotka letnega proračuna občine.

Trenutni četrti odstavek postane peti odstavek.

Povečanje pooblastil svetom MČ in KS

Sveti KS in MČ so skozi leta izgubljali pooblastila. S pooblastili, kot jih imajo sedaj, so za občane skoraj neuporabni, saj samostojno ne odločajo o praktično ničemer več. Dobro bi bilo, da se jim vloga, ki so jo imeli v preteklosti, povrne in se določena pooblastila ožjim lokalnim skupnostim znova podelijo.

Zahtevamo,

(1) da MOM organizira javno razpravo o vlogi MČ in KS kot jo želijo občani. Skozi razpravo naj se identificirajo pristojnosti, ki naj bi jo sveti ožjih delov občine imeli, da bi ti boljše zadovoljevali potrebe svojih krajanov. Rezultate posveta naj se nato uveljavi v praksi.

Zagotovitev kadrovske podpore svetom MČ in KS

Administrativne naloge in velik delež neposrednih stikov z občani med uradnimi urami opravi tajnik MČ ali KS. Opažamo, da je tajnikov premalo, več MČ in KS si deli enega skupnega. Zato je dejanski čas uradnih ur, ko lahko občani dostopajo do MČ in KS, po nekod izredno skop, tudi samo 2-krat 2 uri na teden in še to v času, ko je večina občanov v službi. Tajniki so tako neprestano na poti med eno in drugo MČ/KS, problematik skupnosti ne poznajo.

Zahtevamo,

(1) **Zahtevamo, da se vsaki MČ in KS zagotovi tajnik, ki bo svoje delo opravljal le v tisti ožji lokalni skupnosti. Temu primerno se poveča obseg uradnih ur.**

OKOLJE IN PROSTOR

Zapletenost predpisov in zakonov s področja okolja in urbanega prostora

Občani izpostavljamo množico zakonov in predpisov, zapisanih tako nedosledno in nerazumljivo, da jih ne obvladajo niti občinski uradniki, oziroma jih pravniki s posameznih občinskih uradov ali državnih organov različno tolmačijo. Posledično vlada na področju urejanja okolja in prostora velik kaos, kar lahko marsikdo izrabi v svojo korist, na račun kakovosti bivanja vseh ostalih in uničevanja vsem skupnega okolja. Prav tako se uradi in službe na vprašanja občanov enostavno odzivajo z odgovorom, da za odgovor ni so pristojni. To ni sprejemljivo.

Zahtevamo,

(1) **da novo vodstvo MOM zagotovi pripravo uporabniku prijaznega priročnika zakonov, odlokov in predpisov s področja okolja in urbanega prostora, ki bo vseboval tudi razlago teh predpisov**

(2) **da MOM uvede informacijsko točko, skozi katero bo zainteresiranim občanom na voljo tolmačenje občinskih predpisov.**

Degradiran prostor

Izpostavljamo dejstvo, da je v mestu vedno več degradiranega prostora, ki ničemur ne služi, kazi videz mesta in postaja prostor za odlaganje odpadkov. Ker občina na pobude s strani prebivalcev mesta ne reagira učinkovito, se zdi, da sama nima jasnih ciljev v zvezi s temi prostori. **MOM nima sprejetega niti celovitega občinskega prostorskega načrta.** Za posamična območja ali parcele zelo stihijno sprejema prostorske načrte. Velikokrat je degradiran prostor ali razpadajoča stavba v zasebni lasti in občina na pobude za posredovanje odgovarja, da tukaj nima moči.

Zahtevamo,

(1) **da občina degradirane prostore v občinski lasti ponudi v javno začasno rabo in to rabo tudi aktivno moderira.**

(2) **da občina sprejme občinski prostorski načrt in to na način, ki omogoča široko javno razpravo o tistih področjih, kjer so spremembe možne. Jasno mora izpostaviti, česa se ne da spremenjati in o čemer se potemtaka tudi ne da razpravljati. Obstoječi osnutek prostorskega načrta je potrebno čim prej dati v javno strokovno razpravo in ga čim prej dokončati in sprejeti.**

(3) **da MOM upošteva predpis, ki določa, da lahko pozove lastnika propadajoče stavbe ali degradiranega območja, da jo obnovi oziroma uredi do postavljenega roka. Če tega ne stori, se obnove loti občina sama in od lastnika nato terja vložen denar. V letošnjem letu sprejet ZUREP to omogoča.**

Preveliko število zunanjih oglasnih prostorov za oglaševanje komercialnih storitev

Prebivalci opozarjamo na preveliko število oglasov, ki oglašujejo komercialne vsebine (izdelki in storitve). Vse skupaj kazi videz mesta, zmanjšuje varnost v prometu zaradi zmanjšane koncentracije za volanom (lokacije nekaterih oglasov celo vplivajo na varnost v prometu neposredno), daje se prednost kapitalu pred dobrobitjo skupnosti. Hkrati pa je premalo prostora na voljo za informacije in oglaševanje vsebin, ki bi koristile lokalni skupnosti. Slednje bi lahko bilo v souporabi in soupravljanju zainteresiranih lokalnih akterjev.

Zahtevamo,

(1) **da novo občinsko vodstvo ponovno pregleda in ustrezno dopolni občinski odlok o oglaševanju na način, da se bo zmanjšalo število površin, namenjenih komercialnim oglasom in da se ukinejo oglasne površine tam, kjer to zmanjšuje vidljivost in varnost v prometu ali negativno vpliva na videz mesta in kazi izgled mestnih vedut. Odlok mora nujno definirati prostore za nekomercialno oglaševanje in lokalno obveščanje in to na takšnih lokacijah, kjer je zgoščena populacija (avtobusna postajališča...).**

Razpršenost služb, ki upravljajo z in skrbijo za javne zelene površine v mestu

Opažamo, da je skrb za javne zelene površine od razpustitve mestne vrtnarske službe (Florine) dalje zelo pomanjkljiva. Prav tako je problematično, da za del teh površin skrbi Snaga, za del pa Nigrad, kar pogosto pomeni prelaganje odgovornosti, med obema podjetjema komunikacija teče pomanjkljivo.

Zahtevamo,

(1) da novo občinsko vodstvo vzpostavi enotno strokovno službo (npr. parkovna služba), ki bo prevzela celotno področje urejanja javnih zelenih površin – igrišča, parke, obcestne zelene površine (drevesa, grmovnice, rože in urbana oprema) in imela za to zagotovljena namenska sredstva. Pomembno je, da je en strokovno usposobljen izvajalec in da gre za občinsko podjetje, oziroma je podjetje vsaj v solastništvu občine.

(2) da novo občinsko vodstvo sprejme strategijo varstva in urejanja zelenih površin, ki je vgrajena v prostorski načrt občine. Ta naj zajema tako površine v lasti MOM kot tudi zasebne funkcionalne površine. Strategija je namreč celostni dokument in vpliva tudi na vzgajanje ter ozaveščanje prebivalstva.

Neurejenost mestnih gozdov

Izpostavljamo, da so mariborski mestni gozdovi marsikje v lasti večjega števila zasebnih lastnikov, kar pomeni, da se ne vzdržujejo celostno. Zato so deli gozdov pogosto neurejeni in so prostor za divja odlagališča. Z enotnim upravljavcem teh gozdov bi se problemi lažje reševali.

Zahtevamo,

(1) da MOM postane upravljavka gozdov, ki so razglašeni za javne površine. V tem primeru jih lahko razglasi tudi za parkovne gozdove. V kolikor tega ne naredi, se naj dogovori za upravljanje z lastniki na način, da občina prevzame upravljanje celotnega gozda in se sproti dogovarja z lastniki o urejenosti in potrebnih ukrepih.

(2) da MOM sprejme t. i. nadomestno ukrepanje v primeru zanemarjanja gozdnih površin in ogrožanja zdravja. Občina bi lahko ta protokol že imela, dodatna pravna podlaga pa je letos sprejet zakon ZUREP.

Zapuščena kmetijska zemljišča

Prebivalci opozarjamo na zapuščena kmetijska zemljišča (zlasti vinograde) v mestu in v bližini mesta. Iz zapuščenih zemljišč se lažje prenašajo bolezni, širijo se alergene rastline, takšna področja so tudi vabljiva za odlaganje smeti. Vse to negativno vpliva tudi na sosednja zemljišča, ki pa so urejena in v uporabi. Smiselno bi bilo tovrstna neuporabljena zemljišča dati v skupno upravljanje zainteresiranim (prebivalstvo, občina, strokovne službe).

Zahtevamo,

(1) da novo občinsko vodstvo izvaja več aktivnosti v smeri spodbujanja za oživljanje takšnih zemljišč (brezplačna začasna raba, ugoden najem, osveščanje prebivalstva, nadzor ...)

(2) da novo občinsko vodstvo poenoti lastništvo Piramide, da se oživi obdelovanje zapuščenih vinogradov. Te lahko da v skupno brezplačno rabo. Vzpostavi naj se skupnostno upravljanje tega prostora.

RAVNANJE Z ODPADKI

Ravnanje z odpadki

Odpadki že dolgo niso več le estetski in sanitarni izziv skupnosti, temveč pereč okoljevarstveni izziv. Slovenija je v očeh mednarodne skupnosti čisto in zeleno okolje, kar tržimo kot komparativno prednost v turizmu.

Udeleženi na zborih samoorganiziranih skupnosti nismo zadovoljni. Problemi, ki nas pri ravnanju z odpadki pestijo, so:

- da nasploh proizvedemo veliko preveč odpadkov, kar je posledica v potrošništvo naravnane družbe;
- da premalo razmišljamo o ponovni uporabi materialov, ki so namenjeni v smeti;
- da živimo v skupnosti s slabim odnosom do skupnega dobrega; usmerjeni smo v urejanje lastne imovine na način, ki škodi javnemu dobremu (črna odlagališča, zasvinjani ekološki otoki in neustrezno ločevanje odpadkov, prekomerno onesnaževanje prostora na javnih dogodkih, itd);
- da trenutni sistem ravnanja z odpadki v občini ni stroškovno vzdržen in tudi ne učinkovit, kot bi si želeli;

- da obstoječa zakonodaja in strategije na tem področju niso dorasle današnjim okoljskim izzivom, ki jih predstavljajo odpadki;
 - da organi, pristojni za nadzor na tem področju, svojega dela ne opravljajo niti minimalno zadovoljivo.
- Verjamemo, da bi se dalo narediti več, tako s strani zakonodajalca (država), upravljavca mesta (občine), izvajalca javne službe, kot s strani prebivalcev in prebivalcev.

Zahtevamo,

- (1) da pristojne državne in občinske institucije ter inšpekcijski organi do problematike divjih odlagališč in drugih primerov nepravilnega ravnanja z odpadki pričnejo pristopati v skladu z vsakokratnimi zavezami uradne politike za zdravo in čisto okolje ter z vso odgovornostjo do svojega dela.
- (2) da se preoblikuje sistem zbiranja odpadkov v skupnosti tako, da bo motiviral k dogovorjenemu in predpisanemu (in učinkovitemu) načinu zbiranja odpadkov (npr. če se pri ločevanju odpadkov angažiraš kot je potrebno, je lahko cena položnice nižja od cene, ki jo plačuje nekdo, ki se s tem ne ukvarja).
- (3) da se koši za odpadke na javnih mestih (obcestni koši, na avtobusnih postajah, na sprehajalnih površinah) opremijo z zaščito proti vetru in pticam, ki iščejo hrano (npr. s pokrovi), da odpadki res ostanejo v koših, dokler teh ne izprazni javna služba.
- (4) Zahtevamo, da se na zbirna mesta za ločevanje odpadkov (ekološki otoki) postavijo obvestilne table, ki obveščajo in osveščajo, kako pravilno ravnati ter opozarjajo, kaj sledi v nasprotnem primeru. Informacija na tablah je tudi oštevilčeno mesto zbirnega mesta za namene učinkovitejše komunikacije z izvajalcem javne službe.
- (5) da se nadaljuje in še okrepi izobraževanje in osveščanje predvsem odraslih oseb o odpadkih, vplivih le teh na okolje in ravnanju z njimi. Predlagamo, da pri tem pomagajo otroci, ki to že dobro znajo.
- (6) da se javni dogodki in dogodki v javnem prostoru organizirajo v smeri zmanjševanja pridelanih odpadkov - »prireditve z nič odpadki« (zero waste <http://ebm.si/zw/turizem/prireditve/smernece-zw-prireditve/>). Občina za ta namen pripravi ustrezne smernice za organizatorje dogodkov, pogoje za sodelovanje na takih prireditvah, navodila za ravnanje ponudnikov storitev na teh dogodkih in poišče rešitve, ki takšno delovanje omogočajo. Občinski odlok, ki to ureja naj se dosledno upošteva.
- (7) da se odpre center ponovne uporabe, kjer se bodo še uporabne zavržene reči po potrebi popravile, obnovile, restavrirale in ponudile zainteresiranim odjemalcem. Zahtevamo podporo (če jo potrebujejo) zasebnim iniciativam, ki na tak način že zdaj prispevajo k zmanjšanju odpadkov.

JAVNA PODJETJA

Organiziranost in nadzor

V Zakonu o gospodarskih javnih službah (ZGJS) so le te opredeljene kot službe, s katerimi se zagotavljajo materialne javne dobrine, to je proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjo v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija ali lokalna skupnost (v našem primeru MOM).

Javno dobro, javne dobrine in javne storitve sicer nimajo enotne definicije, vsekakor pa gre pri tem za uveljavljanje javnega interesa, skupno rabo, javno last in zagotovljen enak dostop. Zakon o gospodarskih javnih službah v svojem 2. členu opredeljuje zagotavljanje javnih dobrin in pravi: »[...] **Pri zagotavljanju javnih dobrin je pridobivanje dobička podrejeno zadovoljevanju javnih potreb.**«

V MOM upravljavci na to gledajo drugače. A. Fištravec v intervjuju za Večer (februar 2015): »*Pomembno je, [...] da imamo pri javnih podjetjih jasno postavljeno zahtevo, da začno razvijati tudi profitabilne dejavnosti, da je jasno, za koliko morajo povečati dobičke. Samo na ta način je mogoče ugotovljati njihovo učinkovitost.*« V zadnjem mandatu je podpisan koalicijski sporazum predvidel namero, da se v vseh javnih podjetjih v pretežni lasti MOM bistveno poveča delež tržnih dejavnosti, kar nas vodi k sklepu, da vsaj v mariborskih javnih podjetjih ni temeljni cilj zagotavljanje in enaka dostopnost javnih dobrin in storitev vsem prebivalcem pod enakimi pogoji. Njihova učinkovitost se ne meri z zadovoljstvom uporabnikov in dostopnostjo javnih dobrin, temveč z višino dobička, ki ga prispevajo v proračun.

Hkrati so družbe, ki izvajajo javne storitve, v pravnem smislu organizirane tako, da se jih Zakon o gospodarskih javnih službah le bežno dotika (d.d., d.o.o.) in jih napotuje na Zakon o gospodarskih družbah.

Podrejanje dobičku ni edina protislovnost, ki izhaja iz organiziranosti javnih storitev v MOM. Poudariti je treba, da je lastništvo večine družb za izvajanje javnih storitev razdeljeno med več občin ustanoviteljic, med katerimi MOM kot večinska lastnica svoj status protipravno zlorablja za vmešavanje v poslovanje (nastavljanje direktorjev, čiščenje nadzornih organov v Vodovodu, Nigradu), manjšinske lastnice (občine) pa so postale apatične.

Nadzor se je zdel nujen. ZGJS daje podlago za ustanovitev Sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin (SVUJD), kar je Občina predlagala tudi mestna delovna skupina za komunalo v okviru zborov samoorganiziranih skupnosti. Pripravili so tudi tozadevni odlok. Ker se občina ni strinjala, da bi se SVUJD sestavil iz neodvisnih predstavnikov javnosti, omenjena delovna skupina postane samoorganiziran Svet (SSVUJD).

Zahtevamo,

(1) da se v MOM prične upoštevati Odlok o gospodarskih javnih službah, ki nalaga MOM ustanovitev Sveta za varstvo uporabnikov javnih dobrin.

(2) da se Statut MOM dopolni s členom, v katerem je zapisano, da se izvajalci javnih storitev (javne gospodarske službe) organizirajo v javne zavode, s skupnimi podpornimi službami, ki nudi zakonsko podlago z bistveno boljšimi načeli in smerjo delovanja za področje izvajanja javnih storitev.

Hčerinske družbe javnih podjetij

Razlogi, zakaj podjetja, ki izvajajo javne storitve, ustanavljajo hčerinska podjetja z javnim kapitalom, so najbrž različni, vodijo pa v stanje, ko omenjena podjetja postanejo zasebna, avtonomna, javni nadzor pa ni več možen. Podjetja se ustanavljajo tudi na skrivaj, v AJPEŠovi bazi se celotna slika težko izoblikuje, če ne veš, kaj iskati. Statut ene izmed družb, ki takega početja ni dovoljeval, je bil po ustanovitvi hčerinske družbe naknadno spremenjen.

Nikoli javnosti tudi ni bil predstavljen javni interes za ustanovitev katerekoli izmed hčerinskih družb naših javnih podjetij.

Zahtevamo,

(1) da se sprejme občinski odlok, v katerem se v družbah, kjer je MOM večinski lastnik, prepove ustanavljanje hčerinskih podjetij.

(2) da se javnost seznani z vsemi obstoječimi hčerinskimi podjetji, ki so jih ustanovile družbe, kjer je MOM večinski lastnik, v zadnjih 12 letih. Hkrati zahtevamo, da se javnost seznani z namenom ustanovitve in obstoja teh hčerinskih družb.

Holding javnih podjetij MOM

Iz zakonodaje (po ZGD) izhaja razlaga holdinga, in sicer, da holdinška družba v družbe v holdingu vlaga kapital izključno za pridobivanje dobička. To je povsem v neskladju z javnim interesom glede zagotavljanja kakovostne, vsem dostopne javne storitve, hkrati pa vodi k misli, da gre pri predlagani pobudi za kartelske rešitve, primeri od drugod kažejo, da je namen predloga lahko izčrpavanje podjetij v holdingu in s tem javnih financ. Strokovne službe mestne uprave, ki bi morale delovati v odnosu do izvajalcev javnih služb kot upravljavec in razvojniki, so izgubile svojo strokovno vlogo in vpliv, bojazen pa je, da se s preoblikovanjem v holdingom povsem izgubi nadzor javnosti in stroke.

Zahtevamo,

(1) da se umakne namera MOM za ustanovitev holdinga javnih podjetij, saj ta predlog ne rešuje obstoječih problemov javnih podjetij in javne storitve, temveč jih dodatno ustvarja.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Zgrešeno razumevanje javne storitve in javnega dobrega, omenjeno v vsebinskem poglavju o javnih podjetjih, se odraža tudi na stanju javne infrastrukture (ceste, kanalizacija, vodovod, razsvetljava). Ta je v nezavidljivem stanju, sicer predvsem zaradi pomanjkanja sredstev za vzdrževanje. A s primernejšo organizacijo izvajanja, transparentnejšim sledenjem stroškom, boljšim načrtovanjem posegov in z neodvisnim nadzorom bi se lahko tudi z razpoložljivimi sredstvi naredilo več, v MOM pa ne bi zaostajali tako zelo pri zakonsko predpisanih posodobitvah infrastrukture. Izpostavljamo:

Celostno načrtovanje pri obnovah in novogradnjah komunalne infrastrukture

Nenehno smo priča, da se že obnovljene cestne odseke ponovno razkopava – ali se popravlja kanalizacija ali vodovod ali se polaga plinovod ali telekomunikacijski vodi. Po teh posegih se cestišče le zakrpa, ne pa celovito prenovi. Da take zaplate veliko prej načne čas, je jasno tudi nestrokovnjakom

Zahtevamo,

- (1) da župan v aktih in pravilnikih predlaga spremembe, ki bodo načrtovalce in izvajalce posegov na komunalni infrastrukturi zavezale, da se istočasno obnovijo ali izgradijo vsi komunalni vodi, da se v naslednjem daljšem časovnem obdobju na obnovljene površine ne sme posegati, če pa se, je izvajalec dolžan površino v celoti povrniti v prvotno stanje.
- (2) da načrtovalci k načrtovanju novogradenj pristopijo celostno in trajnostno, da pri načrtovanju upoštevajo dolgoročne potrebe tako rabe kot vzdrževanja infrastrukture;
- (3) da so vsi kasnejši posegi na komunalni infrastrukturi v skladu s celostnim načrtom;

- (4) da župan ali županja poskrbi tudi za odpravo preteklih napak pri posegih na infrastrukturi in vzpostavi primerno stanje (ciljamo na razkopane prometne površine pri polaganju optičnih vodov, ki niso bilo nikoli do konca sanirane).
- (5) da se za izvedena dela zahteva in vedno, ko je to potrebno, upošteva oz. terja garancija.

Pri načrtovanju prednostno upoštevati stanje infrastrukture in potrebe občanov in občanov, kar se naj odraža v proračunu

Ugotavljamo, da so sveti MČ in KS, ki bi naj zastopali mnenja in potrebe lokalnega okolja, od odločanja povsem odrinjeni. Njihovih načrtov, ki izhajajo iz poznavanja problemov in potreb v skupnosti, se ne upošteva. Posamične predlagane postavke se tudi desetletje in več ne uvrstijo v proračun..

Zahtevamo,

- (1) da župan predlaga spremembo Statuta MOM, kjer se svetom MČ oz. KS podelijo pristojnosti v zvezi z načrtovanjem posegov na komunalni infrastrukturi v njihovem okolju. Z odlokom se določi, da sveti MČ in KS ali njihove komisije sodelujejo še pri nadzoru izvajanja del.
- (2) da so programi izvajanja del na komunalni infrastrukturi javno dostopni in pregledni.

Odnos do javne infrastrukture

Predvsem na cestni infrastrukturi so mnoge poškodbe posledice napačne uporabe in odnosa uporabnikov in vzdrževalcev. Na površinah, ki niso grajene zanje, skoraj brez omejitev srečujemo težka tovorna vozila. Taka za odvoz odpadkov po naseljih uporablja tudi Snaga. Nigrad kot vzdrževalec za čiščenje in predvsem plujeenje uporablja stroje, ki za to niso primerni in povzročajo poškodbe na pločnikih in tlakovanih površinah.

Zahtevamo,

- (1) da se prevetri koncesijske pogodbe in po potrebi vnese določila za pravilen odnos in smotrno uporabo javne infrastrukture.

Posodobitev javne razsvetljave

Vemo, da je javna razsvetljava v MOM v povprečju stara več kot štirideset let, da dobrih 80 % svetil ne ustreza že pred desetletjem sprejeti Uredbi o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja (Uredba), v skladu s katero bi morala MOM vsa ta svetila do konca leta 2016 zamenjati z ustreznimi. Vemo, da je poraba energije za javno razsvetljava v MOM več kot 70 kWh na prebivalca letno, medtem ko je zgornja meja dopustnega po Uredbi 44,5 kWh na prebivalca. Mejno vrednost tako presegamo za več kot 60 %. Vsako leto bi samo z zmanjšano porabo energije lahko prihranili vsaj milijon evrov, dodaten prihranek bi nastal tudi zaradi zmanjšane vzdrževanja, če bi vsa svetila nadomestili z LED svetilkami. V nekaj letih bi samo s prihranki lahko servisirali potrebna sredstva za obnovo (ocena med 5 in 6 mio evrov). Ob tem je še pomembnejše zmanjšanje onesnaženja in izboljšanje počutja ljudi, kjer obstoječa svetila osvetljujejo tudi fasade in notranjost stanovanj, ne pa le javne prometne površine.

Zahtevamo,

- (1) da se župan prioriteto loti obnove javne razsvetljave in da potrebne investicije izvede brez javno zasebnega partnerstva.

Stanje kanalizacijskega omrežja

Do leta 2020 mora MOM dokončati javno kanalizacijsko omrežje po celotnem področju, kjer je izgradnja stroškovno upravičena. Drugod se sistem odvajanja rešuje z MČN. Leta 2015 je potrjen akcijski načrt za dokončanje omrežja. Kakšno pa je stanje na že obstoječi kanalizaciji, je stvar ugibanj.

Zahtevamo,

- (1) da se izdela jasen pregled stanja kanalizacijskega omrežja v MOM (nezgrajena in obstoječa infrastruktura). Podatki o stanju naj se javno objavijo.

Vodooskrba

Pomena vodooskrbe se bolj ali manj zavedamo vsi, svoje mesto je voda dobila tudi v Ustavi RS. Kakšen pa je naš odnos do nje, je že drugo vprašanje. Vodovodno omrežje v MOM je v 40 % v slabem stanju. Ponekod še uporabljamo salonitne cevi, nekatera gospodinjstva še niso priključena na javno vodovodno omrežje, podatki o vodnih izgubah so različni, a v splošnem zaskrbljujoči. Vse to je nedopustno. Za te namene je pogosto na voljo tudi evropski denar, ki ga do zdaj nismo znali izkoristiti. Celo že odobrenih projektov na vodovodnem omrežju se ni izvedlo.

Zahtevamo,

- (1) da župan oz. županja tudi z dejanji da vodooskrbi prioriteto mesto;**
- (2) da se obudi neizpeljan projekt za celovito oskrbo s pitno vodo v SV Sloveniji, če so evropska sredstva še na voljo.**

Koncesija za čiščenje odpadnih voda

Zaradi ekonomsko neracionalnega javno zasebnega partnerstva ima Maribor eno izmed najvišjih stroškov čiščenja odpadnih voda v Sloveniji. Kljub temu, da bi se moralo sodelovanje z Aquasystems po prvotnem načrtu že davno končati, je MOM v preteklosti to sodelovanje podaljševala. To ni racionalno.

Zahtevamo,

- (1) de se MOM dobro pripravi na iztek javno zasebnega partnerstva, ki bo poteklo v 2024 in ga ne podaljšuje znova.**

Uporaba javno zasebnih partnerstev za financiranje projektov javnega dobrega

Izhajamo iz splošnega dejstva, da je interes zasebnega kapitala drugačen od javnega interesa. Med tem ko je na vrhu seznama interesov prvega vedno maksimiran dobiček, pa to ne more veljati za javno dobro, kjer se zasledujejo cilji visoke kakovosti, enake dostopnosti za vse. Ne trdimo, da zasebni kapital vedno in povsod javni interes podreja lastnemu interesu, je pa to pričakovano. Spomnimo se javno-zasebnega partnerstva v pojavnih oblikah radarjev ali pa tega, ki je že desetletja skrbi za drago čiščenje odpadne vode (Aquasystems) in to ne zaradi dragih postopkov čiščenja temveč zaradi kapitalu naklonjenih dogovorov o financiranju.

Zahtevamo,

- (1) da se natančno opredelijo pogoji sodelovanja, pravice in dolžnosti v projektih javno-zasebnega partnerstva, v katerih je v ospredje postavljen javni družbeni interes in pa družbena odgovornost zasebnega podjetja, ki vstopa v partnerstvo (interes zasebnega kapitala naj bo predvsem družbena odgovornost do skupnosti, v kateri deluje, ne pa ustvarjanje dobičkov na njen račun).**
- (2) da se pri načrtovanju projektov posodobitev, prenov in obnov občinske infrastrukture (tudi šol, vrtcev in zdravstvenih domov), opravi temeljita analiza vseh možnih variant financiranja in se javno zasebno partnerstvo uporabi le v primerih, ko so vse druge možnosti financiranja slabše. Pri tem je poglobitveni cilj, ki se ga zasleduje, najboljši možni učinek za javno dobro.**

UREDITEV PROMETA

Razbremenitev od avtomobilskega prometa

Želimo si od avtomobilov razbremenjeno mesto, mesto prijazno pešcem in kolesarjem.

Za doseg omenjenega ter za namene učinkovitega povezovanja zunanjih predelov mesta za umik tranzitnega prometa mimo centra mesta, nam gotovo manjkajo južna obvoznica, podaljšek Ceste Proletarskih brigad in priključitev le te na Limbuško (pri Marlesu) ter preboj s Tabora (C. Pariške komune) na Pobrežje (Puchova). Ob napovedanem zaprtju Koroške ceste in Lenta za avtomobilski promet ostaja še vedno uganka, kje na severni strani mesta speljati z omenjenih cest preusmerjeni promet. Stara hitra cesta med Pesnico in Hočami, ki seka Pobrežje, še vedno velja za cesto z vinjetnim režimom. Zaradi tega razbremenilna vloga te ceste za lokalne poti na Pobrežju nima želenega učinka. Velja dodati, da smo v Mariboru izrazito naklonjeni avtomobilom, večina poti, za katere uporabimo avtomobil, pa je zelo kratkih.

Če želimo mesto razbremeniti avtomobilov, je treba prebivalcem in obiskovalcem ponuditi alternativo, ki bo časovno in stroškovno zanimiva.

Prometna strategija občine je bila sprejeta leta 2015. Še najbolj konkretno se omenjena strategija trenutno izvaja na področju urejanja kolesarske infrastrukture, delno tudi pri izgradnji obvoznih (vpadnih) cest (1. faza izgradnje južne obvoznice ter podaljšek Ceste Proletarskih brigad se pričenjata v začetku 2019).

Zahtevamo,

- (1) da se župan angažira pri DARS in izposluje rešitev, po kateri se odsek stare hitre ceste (HC Maribor) izvzame iz sistema cestninjenja in se tako končno doseže namen te ceste, ki je razbremenitev okoliških cest s strani tranzitnih voznikov.
- (2) oziroma podajamo pobudo, da se župan ali županja angažira za dosego cilja, da se ob zaključku prve faze izgradnje južne obvoznice (povezava rondo Lackova na rondo Betnavska), obvozni del nemudoma poveže tudi na rondo Ljubljanska. Tako se reši prometna problematika Streliške med Kardeljevo in Ljubljansko, ki je najbolj pereča.

Prometna kultura: nadzor nad mirujočim in premikajočim prometom vseh vrst

Prometna in parkirna kultura v Mariboru marsikdaj šepa. Če želimo vzpostaviti ustrezno prometno kulturo, je potrebno tudi povečati nadzor nad vedenjem, opozorila in sankcije.

Predlagamo,

- (1) bistveno povečanje števila nadzornih oseb, ki spremljajo red v parkih, premike motornih koles in štirikolesnikov po gozdnih površinah, upoštevanje omejitev hitrosti, pravilno parkiranje, gibanje (in parkiranje) tovornega prometa po mestu.

Celostna prometna strategija

Ugotavljamo, da se izvajanje prometne strategije izvaja počasi, na nekaterih področjih pa se ne premika. V zadnjem času je bilo sprejetih kar nekaj odločitev (oz. potrjenih kar nekaj projektov), ki so v nasprotju s sprejeto prometno strategijo (npr. zelena luč za investicijo je bila dana trem projektom izgradnje bencinske črpalke – vse na lokacijah, kjer bencinske črpalke že obstajajo v neposredni bližini in zanje ni nobene potrebe).

Zahtevamo,

- (1) da se dosledno in prioritarno izvede načrtan projekt kolesarskih poti, ki bodo mestne četrti in krajevne skupnosti povezovale med sabo in s centrom mesta (CTN – že potrjeni projekti).
- (2) da se (če to še ni bilo izvedeno) izvede sistematičen pregled poti za pešce in kolesarje, ki jih uporabljajo tudi gibalno ovirani (kot so preozki sestopi s pločnika na cesto in obratno za osebe na invalidskih vozičkih, signalizacija na sredi pločnika, ki se ji oseba na vozičku lahko umakne le tako, da se poda na vozišče, itd). Zahtevamo, da se zaznane prepreke za gibalno ovirane nemudoma odpravijo.
- (3) da se zasleduje strategija razvoja javnega avtobusnega prometa v smer, da se izboljša storitev za potencialne uporabnike tako, da bo zagotavljala cenovno in časovno bolj ugodno alternativo avtomobilu ne le na poti »dom – center mesta« temveč tudi v vse druge smeri v občini in v sosednje občine, od koder v MOM na delo prihajajo ljudje, pa tudi v navezavi za medkrajevno potovanje (železnica, medkrajevni avtobusni promet). Avtobusni promet mora biti na razpolago večino časa.

Hrup

V mestu je zaznati več ključnih točk, kjer se ustvarja prekomeren hrup, ki niža kvaliteto bivanja občanom.

Zahtevamo,

- (1) da se izravnalne postaje avtobusnih linij, začetne in končne postaje turističnih prevozov locirajo stran od stanovanjskih objektov;
- (2) Zahtevamo, da MOM pozove Slovenske železnice in DARS, da na točkah, kjer se presegajo mejne vrednosti hrupa, postavijo ustrezne protihrupne ograje.